

การศึกษาและเปรียบเทียบคุณสมบัติการละลายของน้ำมันเกียร์ SAE90 ในตัวทำละลายและสาร
ทำความสะอาดชนิดต่างๆ ในถังกวนผสม

นายธีระพล ภิรมย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิศวกรรมเคมี ภาควิชาเคมี
คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2546
ISBN 974-17-4797-7
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE STUDY AND COMPARISON OF THE SULUBILITY OF GEAR OIL SAE90 IN
SOLVENTS AND CLEANING AGENTS IN MIXING TANK

Mr. Teerapon Pirom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Engineering in Chemical Engineering
Department of Chemical Engineering
Faculty of Engineering
Chulalongkorn University
Academic Year 2003
ISBN 974-17-4797-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาและเบรี่ยบเทียบคุณสมบัติการละลายของน้ำมันเกียร์ SAE90
 ในตัวทำละลายและสารทำความสะอาดชนิดต่างๆในถังกวนผสม
 โดย นายธีระพล ภิรมย์
 สาขาวิชา วิศวกรรมเคมี
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.อุร้า ปานเจริญ
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คุณวัลลิกา จิตต์ราวงศ์

คณะกรรมการสาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น^๑
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.ดิโลกร ลาวัณย์ศิริ)

คณะกรรมการสอบบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ กิตติศุภกร)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.อุร้า ปานเจริญ)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(คุณวัลลิกา จิตต์ราวงศ์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัฐชนัญ ลีพิพัฒน์เพบูลย์)

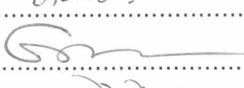
กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุพรรณ พัฒนาศรี)

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์

ธีระพล ภิรมย์ : การศึกษาเปรียบเทียบคุณสมบัติการละลายของน้ำมันเกียร์ SAE90 ในตัวทำละลายและสารทำความสะอาดชนิดต่างๆ ในถังกวนผสม. (THE STUDY AND COMPARISON OF THE SOLUBILITY OF GEAR OIL SAE 90 IN SOLVENTS AND CLEANING AGENTS IN MIXING TANK) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร.อุร้า ปานเจริญ,
อ.ที่ปรึกษาร่วม : คุณ วัลลิกา จิตต์ภราวด์. ISBN 974-17-4797-7.

งานวิจัยนี้ศึกษาเปรียบเทียบคุณสมบัติการละลายของน้ำมันเกียร์ SAE90 ในตัวทำละลายและสารทำความสะอาดชนิดต่างๆ ในถังกวนผสม วัดผลจากปริมาณของน้ำมันเกียร์ที่เหลืออยู่ในบีกเกอร์หลังจากการล้างด้วยตัวทำละลาย โดยเลือกใช้ตัวทำละลาย 3 ชนิด ได้แก่ ดี 80, ทินเนอร์ และ 60 เอส เอ็น ทำการพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ เวลาที่ใช้ในการละลาย ความเร็วรอบของใบกวน อุณหภูมิ ปริมาณของตัวถูกละลาย พบร่วมตัวทำละลาย ดี 80 สามารถล้างทำความสะอาดน้ำมันเกียร์ออกจากการถังกวนได้ดีกว่าชนิดอื่น ที่ส่วนราชการทดลอง คือ ปริมาณตัวทำละลาย 25 กรัม, ความเร็วรอบ 524 รอบต่อนาที, เวลาในการกวน 15 วินาที จะสามารถล้างทำความสะอาดน้ำมันเกียร์ออกจากบีกเกอร์ได้เหลือ 7.0 % และถ้าเพิ่มเวลาในการกวนเป็น 120 วินาที จะสามารถล้างถังกวนได้ดีที่สุด คือเหลือ 0 %

ภาควิชา.....	วิศวกรรมเคมี.....	ลายมือชื่อนิสิต.....	ผู้มา.....
สาขาวิชา.....	วิศวกรรมเคมี.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....	
ปีการศึกษา.....	2546.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....	

4371432521 : MAJOR CHEMICAL ENGINEERING

KEY WORD : SOLUBILITY, GEAR OIL SAE 90, SOLVENTS, MIXING

TEERAPON PIROM : THE STUDY AND COMPARISON OF THE SOLUBILITY OF
GEAR OIL SAE 90 IN SOLVENTS AND CLEANING AGENTS IN MIXING TANK.
THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. URA PANCHAROEN, D.Eng.;Sc., THESIS
COADVISOR : VALLIKA JITWARAWONG, 80 pp. ISBN 974-17-4797-7.

The Determine which of solvents and amount and under what conditions of temperature, stirring time, stirring speed, will most efficiency remove residual gear oil from a mixing vessel. This represents cleaning of blending vessel in large lubrication oil blend plant.

From experiment, D80 can clean mixing tank better than another solvents. The best condition for cleaning are 25 gram of solvent, 524 rpm of stirring speed, 15 second of stirring time. Residual of gear oil is 7.0%. The best case is 120 second of stirring time, residual of gear oil is 0%.

Department .....CHEMICAL ENGINEERING.... Student 's signature .....

Field of study ...CHEMICAL ENGINEERING ....Advisor 's signature .....

Academic year .....2003..... Co-advisor 's signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. อุรา ปานเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนคำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณคุณวัลลิกา จิตต์ราวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมทั้งขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ไพบูล กิตติศุภกร ประธานการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐชนัน พิพัฒน์เพบูลย์ และ อาจารย์ ดร. สุพจน์ พัฒนาศรี กรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณบันทึกวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนทุนวิจัยระดับบัณฑิตศึกษามา ณ ที่นี่ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณวัลลิกา จิตต์ราวงศ์ คุณอำนวย แก้วคำยอก คุณเพบูลย์ จำพัฒน์ และเจ้าหน้าที่ห้องทดลอง บริษัท โปรดักส์เดเวลลอปเม้นท์ เมนูแฟคเจอริ่ง จำกัด ที่ได้ให้คำแนะนำและอนุเคราะห์ในการใช้อุปกรณ์ทดลองและเครื่องมือวิเคราะห์ เครื่องวัด ความหนืด แบบอัตโนมัติ

ท้ายนี้ผู้วิจัยได้ร่วมกับขอขอบคุณพระคุณบิดามารดาและครอบครัวของข้าพเจ้า ซึ่งสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาตลอดจนสำเร็จการศึกษา ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่น้องทุกคน โดยเฉพาะคุณวีรวัฒน์ ปัตทวีคงคานิสิตปริญญาเอก ในภาควิชาเคมี คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลืองานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๔
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๕
กิตติกรรมประกาศ.....	๖
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
สารบัญรูปภาพ.....	๙
สัญลักษณ์.....	๑๐
 บทที่ 1. บทนำ.....	 1
1.1 ความเป็นมา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	1
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	2
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	2
1.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	3
บทที่ 2. ทฤษฎี.....	4
2.1 สารหล่อลื่น.....	4
2.2 ความหนืด.....	10
2.3 ไฮดรัลโคนโซลเวนท์	12
2.4 น้ำมันเกียร์.....	16
2.5 การหาค่าเบอร์เรนต์โดยน้ำหนักของของเหลวสองชนิดจาก ความหนึดรวม.....	19
บทที่ 3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	20
3.1 สารเคมีและวัตถุดิบในการทดลอง.....	20
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	24
3.3 เครื่องมือวิเคราะห์.....	27
3.4 วิธีการทดลอง.....	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
4.1 ผลการศึกษาชนิดของตัวทำละลายที่มีผลต่อความสามารถในการล้าง ความสามารถดึงกวนน้ำมันเกียร์.....	35
4.2 ผลการศึกษาความเร็วของเวลาในการกรุณที่มีผลต่อความสามารถในการล้างทำความสะอาดดึงกวนน้ำมันเกียร์	37
4.3 ผลการศึกษาศึกษาปริมาณตัวทำละลายที่มีผลต่อความสามารถในการล้างทำความสะอาดดึงกวนน้ำมันเกียร์.....	41
4.4 ผลการศึกษาอุณหภูมิชนิดของตัวทำละลายที่มีผลต่อความสามารถในการล้างทำความสะอาดดึงกวนน้ำมันเกียร์.....	41
บทที่ 5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	44
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	44
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	45
รายการอ้างอิง.....	46
ภาคผนวก.....	47
ภาคผนวก ก (ข้อมูลดิบ).....	48
ภาคผนวก ข (ตัวอย่างการคำนวณ).....	66
ภาคผนวก ค (แสดงการสอบเทียบเครื่องมือวัด).....	68
ภาคผนวก ง (แสดงผลการคำนวณในรูปภาพ).....	77
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	80

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๔
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๕
กิตติกรรมประกาศ.....	๖
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
สารบัญรูปภาพ.....	๙
สัญลักษณ์.....	๑๐
 บทที่ 1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	1
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	2
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	2
1.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	3
บทที่ 2. ทฤษฎี.....	4
2.1 สารหล่อลื่น.....	4
2.2 ความหนืด.....	10
2.3 ไฮโดรคาร์บอนโซลเวนท์.....	12
2.4 น้ำมันเกียร์.....	16
2.5 การหาค่าเบอร์เซนต์โดยน้ำหนักของเหลวสองชนิดจาก ความหนืดรวม.....	19
บทที่ 3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	20
3.1 สารเคมีและวัตถุดิบในการทดลอง.....	20
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	24
3.3 เครื่องมือวิเคราะห์.....	27
3.4 วิธีการทดลอง.....	30

สารบัญตาราง (ต่อ)

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
6.16 แสดงข้อมูลตัวทำละลาย ดี 80 ที่เวลาในการกรวน 15-180 วินาที ความเร็วรอบในการกรวน 362 รอบต่อนาที ปริมาณตัวทำละลาย 15 กรัม ที่อุณหภูมิ 25-50 องศาเซลเซียส.....	63
6.17 แสดงข้อมูลตัวทำละลาย ทินเนอร์ ที่เวลาในการกรวน 15-180 วินาที ความเร็วรอบในการกรวน 362 รอบต่อนาที ปริมาณตัวทำละลาย 15 กรัม ที่อุณหภูมิ 25-50 องศาเซลเซียส.....	64
6.18 แสดงข้อมูลตัวทำละลาย 60 เอสเซ็น ที่เวลาในการกรวน 15-180 วินาที ความเร็วรอบในการกรวน 362 รอบต่อนาที ปริมาณตัวทำละลาย 15 กรัม ที่อุณหภูมิ 25-50 องศาเซลเซียส.....	65

สารบัญภาพ

รูปที่	หน้า
2.1 กลั่นน้ำมันดิบ.....	5
2.2 กระบวนการผลิตน้ำมันหล่อลื่น.....	6
2.3 หลักการของความหนืด.....	11
2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความหนืดและอุณหภูมิของน้ำมันหล่อลื่นบางชนิด.....	12
3.1 อุปกรณ์มอเตอร์ขับใบกวาน.....	25
3.2 อุปกรณ์อ่างควบคุมอุณหภูมิ.....	26
3.3 เครื่องมือวัดความหนืดจำลองแบบอัตโนมัติ.....	27
4.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเบอร์เซ็นต์น้ำมันเกียร์ที่เหลืออยู่กับเวลาในการกรอง ที่ปริมาณตัวทำละลาย 15 กรัม ความเร็วรอบ 524 รอบต่อนาที.....	36
4.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเบอร์เซ็นต์น้ำมันเกียร์ที่เหลืออยู่กับเวลาในการกรอง โดยใช้ตัวทำละลาย ดี 80 เท่ากับ 25 กรัมที่ความเร็วรอบต่างๆ.....	38
4.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณตัวทำละลาย ดี 80 กับเบอร์เซ็นต์น้ำมันเกียร์ที่เหลืออยู่ โดยใช้ความเร็วรอบในกรุน 524 รอบต่อนาที ที่เวลาในการกรอง 60 วินาที.....	40
4.4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาในการกรองกับเบอร์เซ็นต์น้ำมันกรุนที่เหลืออยู่ โดยปริมาณ ดี 80 เท่ากับ 15 กรัม ความเร็วรอบ 362 รอบต่อนาที ที่อุณหภูมิต่างๆ.....	42
6.1.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาในการกรอง กับ % น้ำมันเกียร์ที่เหลืออยู่ โดยใช้ตัวทำละลาย ดี 80 เท่ากับ 5 กรัม เปลี่ยนแปลงความเร็วรอบ.....	68
6.1.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาในการกรอง กับ % น้ำมันเกียร์ที่เหลืออยู่ โดยใช้ตัวทำละลาย ดี 80 เท่ากับ 10 กรัม เปลี่ยนแปลงความเร็วรอบ.....	68
6.1.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาในการกรอง กับ % น้ำมันเกียร์ที่เหลืออยู่ โดยใช้ตัวทำละลาย ดี 80 เท่ากับ 15 กรัม เปลี่ยนแปลงความเร็วรอบ.....	69
6.1.4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาในการกรอง กับ % น้ำมันเกียร์ที่เหลืออยู่ โดยใช้ตัวทำละลาย ดี 80 เท่ากับ 20 กรัม เปลี่ยนแปลงความเร็วรอบ.....	69
6.1.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาในการกรอง กับ % น้ำมันเกียร์ที่เหลืออยู่ โดยใช้ตัวทำละลาย ดี 80 เท่ากับ 25 กรัม เปลี่ยนแปลงความเร็วรอบ.....	70

สารบัญภาพ (ต่อ)

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า	รูปที่
77	6.2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง % น้ำมันเกียร์ที่ได้จากการวัด กับ % น้ำมันเกียร์ที่ได้จากการซั่งเตรียมสารตัวอย่าง ตัวทำละลาย ดี 80.....
78	6.2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง % น้ำมันเกียร์ที่ได้จากการวัด กับ % น้ำมันเกียร์ที่ได้จากการซั่งเตรียมสารตัวอย่าง ตัวทำละลาย ทินเนอร์.....
79	6.2.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง % น้ำมันเกียร์ที่ได้จากการวัด กับ % น้ำมันเกียร์ที่ได้จากการซั่งเตรียมสารตัวอย่าง ตัวทำละลาย 60 เอสເเັນ.....

ສัญลักษณ์

ສัญลักษณ์

W_c	น้ำหนักของบีกเกอร์เปล่า
W_g	น้ำหนักของน้ำมันเกียร์ชนิดความหนืดเบอร์ 90
W_d	น้ำหนักของตัวทำละลาย ดี 80
W_t	น้ำหนักของตัวทำละลาย ทินเนอร์
W_s	น้ำหนักของตัวทำละลาย 60 เอสเอ็น
W_{r1}	น้ำหนักสารผสมหลังการกรองและเทสารผสมนาน 1 นาที
W_{r2}	น้ำหนักของน้ำมันเกียร์ที่เหลืออยู่ในบีกเกอร์
V_a	ความหนืดของน้ำมันเกียร์บริสุทธิ์ที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส
V_b	ความหนืดของตัวทำละลายบริสุทธิ์ที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส
V_m	ความหนืดของสารผสม ที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส
Y	ตัวแปรที่แปลงตามค่าความหนืด
F	สัดส่วนปริมาณสาร
P	องค์ประกอบปร้อยลั่น
R	ร้อยละของน้ำมันเกียร์ที่เหลืออยู่ในบีกเกอร์
P_a	ค่าร้อยละโดยปริมาตรของน้ำมันเกียร์กับตัวทำละลาย
P_{a2}	สอบเทียบค่าร้อยละโดยน้ำหนักของน้ำมันเกียร์กับตัวทำละลาย

ตัวห้ออย

C	บีกเกอร์เปล่า
G	น้ำมันเกียร์ชนิดความหนืดเบอร์ 90
D	ตัวทำละลาย ดี 80
T	ตัวทำละลาย ทินเนอร์
S	ตัวทำละลาย 60 เอสเอ็น

ສ້າງລັກນົດ (ຕ່ອ)

ຕັ້ງທ້ອຍ

R1	ສາວຜສມහລັກກາງກວນແລະເທັພສມນານ 1 ນາທີ
R2	ນໍ້າມັນເກີຍຮົ່ງທີ່ເຫັນອູ້ນໃນບຶກເກອຮ
A	ນໍ້າມັນເກີຍຮົ່ງທີ່ບົຣືສຸທົ່ງທີ່ອຸນໜູນີ 100 ອົງຄາເຊີລເຫີຍສ
B	ຕັ້ງທໍາລະລາຍບຣືສຸທົ່ງທີ່ອຸນໜູນີ 100 ອົງຄາເຊີລເຫີຍສ
M	ສາວຜສມ ທີ່ອຸນໜູນີ 100 ອົງຄາເຊີລເຫີຍສ